

Forskningen har fått stöd från Strokefonden

Fall efter stroke – en uppföljning efter tio år

Stroke-patienters rapporter om fysiskt tillstånd och hälsa tio år efter stroke visade att många var oberoende i dagliga aktiviteter, upplevde god hälsa och var ofta fysiskt aktiva, även om hälften var 78 år eller äldre. Åldersfördelningen låg totalt mellan 28 och 97 år. Kognitiv förmåga tio år efter stroke har också följts upp och visats vara mer nedsatt hos dem som drabbats av stroke jämfört med individer som inte fått stroke. Behovet av fortsatt uppföljning efter stroke i ett långtidsperspektiv har bekräftats i våra studier tio år efter stroke.

Lund Stroke Register startades 2001 av professor Arne Lindgren i samarbete med professor Bo Norrving, och har sedan dess årligen inkluderat samtliga strokepatienter inom upptagningsområdet för Skånes Universitetssjukhus i Lund. Området omfattar åtta kommuner som vid starten hade 234 505 invånare.

Som sjuksköterska och forskare har jag följt upp stroke-patienter som registrerades både de första två åren och senare tio år efter stroke, ofta i samarbete med fysioterapeuten och forskaren Ingrid Lindgren. Den uppföljning som genomfördes i gruppen stroke-patienter i Lund Stroke Register som överlevt tio år efter stroke har lett till vetenskapliga artiklar som beskriver olika faktorer som är viktiga att följa upp i ett långtidsperspektiv för att både behålla och förbättra hälsan så bra som möjligt efter stroke. Uppföljningarna inkluderade bland annat bedömning av riskfaktorer för stroke, nutritionsstatus, fysisk funktionsförmåga, livskvalitet, förekomst av smärta och depression.

Vår senaste publikation fokuserade på risken att drabbas av fall efter stroke relaterat till olika faktorer som påverkar återhämtningen efter stroke. Ett ökande problem med stigande ålder och funktionshinder efter stroke är risken att falla. Därför inkluderades frågor om fall vid vår tioårsuppföljning. Alla 145 patienter som hade överlevt tio år efter stroke deltog i uppföljningen.

Alla deltagare fick också inbjudan att delta tillsammans med en närstående för att underlätta besöket i de fall hjälp behövdes vid rörelsehinder eller kommunikationsproblem. Frågor ställdes om livssituationen, och olika hälsoproblem som ökar framför allt med stigande ålder, speciellt hos de personer som drabbats av stroke. Det visade sig att 49 individer (34 %) rapporterade fall och 96 (66 %) hade inte fallit. När vi jämförde de båda grupperna visade det sig att de som hade fallit var äldre, dvs. de hade en median ålder på 83,3 år och de som inte fallit median 75,6 år, vilket innebar att risken att falla ökar med åldern. De som hade fallit levde oftare ensamma (53 %), var mer beroende av assistans i det dagliga livet, ägnade sig mindre åt fysiska aktiviteter, hade sämre allmän hälsa, behövde ofta hjälpmedel i det dagliga livet och hade ofta svårigheter att vara ute och röra på sig.

Det har också bekräftats i en svensk studie att assistans för att stimulera fysisk aktivitet är viktigt i återhämtningen efter stroke, och kan bidra till förbättrad balans och gångförmåga. De som hade fallit hade också sämre hälsorelaterad livskvalitet mätt med ett protokoll (EQ-5D-3L) där följande faktorer undersöktes: rörlighet, att själv klara sina behov, dagliga aktiviteter, förekomst av smärta och depression. Det visade sig att de 49 jämfört med de 96 hade signifikant sämre hälsa gällande dessa faktorer utom smärta och obehag, vilket indikerade markanta skillnader mellan de två grupperna.

Slutsatsen av studien blev att fall hade inträffat hos ungefär en tredjedel av de som överlevt 10 år efter stroke. De som rapporterade fall tio år efter stroke var äldre, hade sämre fysisk förmåga och

upplevde sämre hälsa än de som inte hade fallit. Detta indikerar behov av åtgärder för att förebygga fall. De som har problem i det dagliga livet efter stroke bör därför följas upp regelbundet för att kunna vidta förebyggande åtgärder vid behov.

Ann-Cathrin Jönsson Docent, Lunds Universitet

Artiklar – uppföljning tio år efter stroke:

Artikel 4.

Falls After Stroke: A Follow-up after Ten Years in Lund Stroke Register

Ann-Cathrin Jönsson, Ingrid Lindgren, Hossein Delavaran, Bo Norrving & Arne Lindgren, 2021, I: Journal of Stroke & Cerebrovascular Diseases. 30, 6, 105770.

Artikel 3.

Secondary prevention and lifestyle indices after stroke in a long-term perspective

A C Jönsson, H Delavaran, H Lökvist, M Baturova, S Iwarsson, A Ståhl, B Norrving & A Lindgren, 2018, I: Acta Neurologica Scandinavica. s. 227-234

Artikel 2.

Cognitive function in stroke survivors: A 10-year follow-up study

H Delavaran, A-C Jönsson, H Lökvist, S Iwarsson, S Elmståhl, B Norrving & Arne Lindgren, 2017, I: Acta Neurologica Scandinavica. 136, 3, s. 187-194

Artikel 1.

Functional Status and Patient-Reported Outcome 10 Years After Stroke: The Lund Stroke Register.

Ann-Cathrin Jönsson, Hossein Delavaran, Susanne Iwarsson, Agneta Ståhl, Bo Norrving & Arne Lindgren, 2014, I: Stroke: a journal of cerebral circulation. 45, 6, s. 1784-1790